

Opdrachtgever
Gebr. van Wanrooij Projectontwikkeling
Contactpersoon dhr. J. Hol
CSO adviesbureau
Contactpersonen dhr. A. N. de Keijzer dhr. W. Visser

Postbus 2
3980 CA Bunnik

Tel: 030 – 659 43 21
Fax: 030 – 657 17 92

www.cso.nl

Nader onderzoek Flora- en faunawet locatie Molenstraat te Boven Leeuwen

Onderzoeksterrein gelegen binnen kilometerhok X165 – Y433

Opdrachtgever	
Gebr. van Wanrooij Projectontwikkeling Postbus 4 5386 ZG Geffen Contactpersoon dhr. J. Hol	
CSO adviesbureau	
Contactpersonen dhr. A. N. de Keijzer dhr. W. Visser	
Projectcode CSO	08L182
Datum	17-06-2008
Projectleider	dhr. A. N. de Keijzer
Status	Definitief

Inhoudsopgave

blz.

1	Inleiding.....	2
2	Situatie en Wetgeving.....	3
2.1	Gebiedsbeschrijving	3
2.2	Geplande ingrepen.....	3
2.3	Flora- en faunawet.....	3
3	Methode.....	5
3.1	Onderzoeksafbakening.....	5
3.2	Methode.....	5
4	Resultaten	6
4.1	Resultaten fauna	6
5	Conclusies en Advies	6
5.1	Conclusie.....	6
5.2	Advies:.....	6
6	Literatuur.....	8

BIJLAGEN

BIJLAGE 1	wetgeving
BIJLAGE 2	zorgplicht
BIJLAGE 3	resultaten onderzoek
BIJLAGE 4	soortspecifieke informatie

KAARTEN

KAART-BIJLAGE 1	Regionale ligging van de onderzoekslocatie
KAART-BIJLAGE 2	Terreinoverzicht van de onderzoekslocatie

1 Inleiding

In verband met de voorgenomen herinrichting heeft CSO in opdracht van Gebr. van Wanrooij Projectontwikkeling een Nader onderzoek Flora- en faunawet uitgevoerd op het plangebied "Leeuwenborgh" aan de Molenstraat te Boven Leeuwen.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd naar aanleiding van de conclusies geformuleerd in een quickscan Natuurwetgeving (CSO rapportnr. 07J134 datum: 10 april 2008) uitgevoerd op het plangebied. Samenvattend wordt nader onderzoek nodig geacht naar het gebruik van het plangebied door verschillende beschermde diersoorten.

Het doel van dit onderzoek is vast te stellen of de geplande ontwikkelingen strijdig zijn, of kunnen zijn met de soortenbescherming van de Flora- en faunawet (2005). In geval van te verwachten knelpunten tussen de planontwikkeling en de Flora- en faunawet, wordt aangegeven wat de vervolgstappen kunnen zijn en welke mitigerende en compenserende maatregelen van toepassing kunnen zijn.

Het resultaat van het Nader onderzoek bestaat uit de uitspraak of, en zo ja, welke ontheffingsplichtige soorten (tabel 2 en 3 soorten van de Flora- en faunawet) aanwezig zijn in het plangebied en welke functie het plangebied heeft voor deze soorten. Hierbij wordt in ogenschouw genomen of volgens de verzamelde gegevens kan worden aangenomen of deze ontheffingsplichtige soorten schade zullen ondervinden van de geplande ingrepen. Op basis van dit nader onderzoek kan een ontheffing worden aangevraagd bij het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Indien geen ontheffingsplichtige soorten aangetroffen zijn in het plangebied, of als de aanwezige ontheffingsplichtige soorten geen schade zullen ondervinden van de geplande ingrepen, blijven de algemene beschermende bepalingen van kracht in de zin van de algemene zorgplicht (zie bijlage 2).

2 Situatie en Wetgeving

2.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 23.390 m² (kadastraal: gemeente Warmel, sectie H, nummers 549, 646 (gedeeltelijk), 647, 648, 949 en 1233). De planlocatie bestaat uit weilanden, al dan niet enigszins verruigd. Tevens zijn permanent watervoerende sloten aanwezig waarvan er één dwars over het plangebied loopt. Op de locatie bevinden zich enkele opstallen in de vorm van een lange loods en enkele kassen. Langs de Trambaan zijn kapvergunningplichtige fruitbomen aangetroffen. Lokaal, nabij de loods, is verharding (stelconplaten en straatklinkers) aanwezig. Het plangebied grenst aan naastgelegen vergelijkbare weilandpercelen en achtertuinen. De omgeving bestaat uit kleinschalig agrarisch gebied met weilanden, boomgaarden, akkers en enkele bospercelen.

Het plangebied zelf heeft geen status in het kader van de Natuurbeschermingswet (Natura 2000 gebied of beschermd Natuurmonument). In de directe omgeving van het plangebied liggen de uiterwaarden van de Waal, dit is het dichtstbijzijnde Natura 2000 gebied. De kortste afstand tussen het plangebied en de beschermde uiterwaarden is circa 500 meter. Deze uiterwaarden vallen onder de Vogelrichtlijn (zie hoofdstuk 5). Het onderzoeksgebied vormt geen onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur.

Voor de ligging van de onderzoekslocatie wordt verwezen naar kaartbijlage 1. Een situatietekening van de locatie met de resultaten van het veldbezoek zijn weergegeven in kaartbijlage 2.

Het plangebied bevindt zich in kilometerhok X112 – Y552.

2.2 Geplande ingrepen

Op het plangebied staat de ontwikkeling van 70 woningen met 144 parkeerplaatsen, ontsluitingswegen, openbare ruimte en waterberging gepland.

De voorgenomen ontwikkeling is zodanig dat alle in dit gebied te verwachten planten en dieren zullen worden verstoord, bedreigd en/of uit hun leefgebied worden verjaagd. Een aantal van de te verwijderen bomen zijn kapvergunningplichtig.

2.3 Quicksan

Door CSO is in april 2008 een quickscan natuurwetgeving uitgevoerd (CSO rapportnr. 07J134 datum: 10 april 2008). De conclusies van dat rapport waren dat nader onderzoek nodig geacht wordt naar het gebruik van het plangebied door:

- Vleermuizen
- Amfibieën
- Vissen
- Vogels

De te verwijderen bomen en opstallen vergen controle op in gebruik zijnde schuil- en broedplaatsen door vogels en vleermuizen.

2.4 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van planten- en diersoorten. De wet bepaald dat er geen schade aan beschermde planten en dieren mag worden toegebracht tenzij er uitdrukkelijk toestemming voor verleend is (het “nee, tenzij” beginsel). Daarnaast erkent de wet dat alle dieren van onvervangbare waarde zijn en daarom geldt de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen ‘voldoende zorg’ in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en hun leefomgeving. Samengevat kan worden gesteld dat alle vogels,

zoogdieren, amfibieën en reptielen en een aantal, meest zeldzame planten, vlinders, libellen, vissen en ongewervelden beschermd zijn.

In de praktijk betekent dit dat bepaalde handelingen ten aanzien van dieren en planten slechts onder strikte voorwaarden mogelijk zijn.

De Flora- en faunawet heeft in die zin dan ook de nodige consequenties bij ruimtelijke ontwikkelingen. Voor een nadere toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar bijlage 1.

3 Methode

3.1 Onderzoeksafbakening

Deze rapportage betreft een soortgerichte inventarisatie naar de beschermde soorten binnen de planlocatie. Daarnaast zijn te verwijderen bomen en opstallen gecontroleerd op in gebruik zijnde schuil- en broedplaatsen van vogels en vleermuizen.

Er is gericht onderzoek gedaan naar aanwijzingen dat beschermde soorten aanwezig zijn in het gebied en welke functie het gebied in dat geval heeft. Dit rapport leent zich als bijlage bij een eventueel noodzakelijke ontheffingsaanvraag.

3.2 Methode

De gebruikte methode is het bij daglicht uitvoeren van een sporenonderzoek in combinatie met visuele waarnemingen. Hierbij zijn opstallen en bomen onderzocht op verblijfs- of nestplaatsen van vogels en vleermuizen of sporen daarvan.

Op zicht, gehoor en naar sporen is gezocht naar de aanwezigheid van weide- en standvogels met een vaste rust en verblijfsplaats binnen het plangebied. Dit onderzoek is zowel in de vroege ochtend als 's avonds en 's nachts uitgevoerd.

Tevens is overdag gevist naar amfibieënlarven en vissen met een groot fijnmazig steeknet op representatieve locaties.

Het waarnemen en determineren van vleermuizen gebeurt 's avonds, 's nachts en in de vroege ochtend middels zichtwaarnemingen in combinatie met een detector-onderzoek. In dit geval is een Petterson D240X detector gebruikt.

In combinatie is zowel in de vroege ochtend als 's avonds en 's nachts naar amfibieën gezocht, zowel op geluid (roepende manlijke exemplaren), als op zicht (met een sterke zaklamp in het water schijnen).

Het gehele terrein is tijdens een bezoek bij daglicht doorlopen en als daar aanleiding toe is ook buiten de planlocatie. 's Avonds, 's nachts en in de vroege ochtend is met de detector actief gezocht naar vleermuisgeluiden en bij het horen daarvan nagegaan om welke soorten en welke activiteit het gaat en indien mogelijk om welke vliegrichtingen.

Het veldonderzoek is uitgevoerd door drs. A.N. de Keijzer en ing. W. Visser. De veldgegevens zijn opgenomen in bijlage 3.

Er zijn drie veldbezoeken uitgevoerd, op de volgende data:

- 21 mei 2008 avondbezoek
- 11 juni 2008 avondbezoek
- 12 juni 2008 ochtendbezoek.

4 Resultaten

4.1 Resultaten

Tijdens de bezoeken zijn geen vleermuizen op het plangebied waargenomen. In de omgeving (rond de school aan de Steenstraat en de kerk in dorpskern) zijn exemplaren van de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) aangetroffen. Een functie van het plangebied als verblijfslocatie, foerageergebied of een vliegroute zijn niet aangetroffen. Er zijn geen aanwijzingen dat het plangebied een functie van belang heeft voor een lokale vleermuispopulatie. In de sloten op en naast het plangebied zijn uitsluitend algemeen voorkomende soorten amfibieën en vissen aangetroffen zonder speciale bescherming.

De waargenomen vogelsoorten betreffen algemeen voorkomende soorten zonder bijzondere bescherming. Er zijn geen aanwijzingen van verblijfplaatsen voor zowel vleermuizen als standvogels binnen het plangebied aangetroffen.

Van de aangetroffen beschermde soorten is in bijlage 4 soortspecifieke informatie opgenomen.

5 Conclusies en Advies

5.1 Conclusie

Geconcludeerd wordt dat het gebruik van het plangebied door vleermuizen niet is vastgesteld. Mogelijk bevindt zich in de school een verblijfplaats van een kolonie. Het is eveneens mogelijk dat de vleermuizen rond de school dezelfde zijn als rond de kerk zijn aangetroffen. De Gewone dwergvleermuis is relatief ongevoelig voor verstoringen als licht en geluid en zullen naar verwachting geen effect ondervinden van de planontwikkeling. Er zijn diverse vogelsoorten aangetroffen (Kievit en Scholekster), echter geen sporen van standvogels of beschermde weidevogels.

De aangetroffen vissen en amfibieën betreffen algemeen voorkomende soorten (Bastaardkikker, Driedoornig stekelbaarsje) zonder bijzondere bescherming.

Er zijn geen aanwijzingen van verblijfplaatsen voor zowel vleermuizen als standvogels binnen het plangebied aangetroffen.

Er is derhalve geen aanleiding conflicten tussen de planontwikkeling en de Flora en faunawet te verwachten.

5.2 Advies:

Hoewel vleermuizen niet op het plangebied zijn aangetroffen is gebruik van deze soort niet uit te sluiten of kan dat in de toekomst wellicht gaan gebeuren.

Geadviseerd wordt in de bouwplannen enkele aspecten van de aanwezige natuurwaarden aandacht te geven.

Behouden en verbetering van bestaande elementen

Wenselijk is dat lijnvormige elementen blijven bestaan, worden versterkt, of worden aangelegd. Vooral de lijn gevormd door de sloot dwars over het plangebied lijkt van betekenis te kunnen zijn, maar ook nieuw aan te leggen elementen kunnen deze functie hebben.. Versterking van de lijnwerking kan gebeuren door bijvoorbeeld het aanplanten van een bomenrij. Het heeft de voorkeur dat binnen het plangebied open plekken of ruigtes aanwezig blijven die als foerageergebied voor vleermuizen kunnen dienen, bij voorkeur met open water.

Maatregelen in de nieuwe wijk

Door het ruim opzetten van de wijk is er voldoende gelegenheid voor groene elementen. Het openbaar groen in de wijk kan bestaan uit ruim opgezette stroken van struweel beplanting van inheems materiaal.

Hoewel de buiten het plangebied aangetroffen vleermuizen niet bijzonder gevoelig zijn voor lichtverstoring blijft het mogelijk dat ook andere soorten van het gebied gebruik maken. Om verstoring door licht zoveel mogelijk te

beperken kan voor de straatverlichting speciale armaturen gebruikt worden die zeer weinig licht naar boven uitstralen.

6 Literatuur

Broekhuizen, S., Hoekstra, N., Laar, V. van, Smeenk, C., Thijssen, J.B.M., 1992, *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*, KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Dijkstra, V., 1998, *Belangrijke zoogdiergebieden in Nederland*, Mededeling 37 VZZ, Utrecht.

Limpens, H., K. Mostert, W. Bongers (red.), 1997, *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*, KNNV, Utrecht.

Limpens, H.J.G.A., H. Huitema & J.J.A. Dekker, 2007. *Vleermuizen en windenergie, Analyse van effecten en verplichtingen in het spanningsveld tussen vleermuizen en windenergie, vanuit de ecologische en wettelijke invalshoek*. VZZ rapport 2006.50. Zoogdierverseniging VZZ, Arnhem, in opdracht van SenterNovem.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, 501, *Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, 2004.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002, *Atlas van de Nederlandse broedvogels, 1998 – 2000. Nederlandse Fauna 5*, Nationaal Natuurhistorisch Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland, Leiden

Internetbronnen:

1. <http://www.natuurloket.nl>
2. <http://www.naturalis.nl/>
3. <http://www.soortenregister.nl/>
4. <http://www.minlnv.nl/>
5. <http://www.Provincie Gelderland.nl/>

Opgesteld door: A.N. de keijzer	Akkoord bevonden door: ing. W. Visser
------------------------------------	--

Bijlagen

Bijlage 1: WETGEVING

Flora- en faunawet

Ecologische woorden spelen in toenemende mate een rol bij de ruimtelijke planvorming en ruimtelijke ingrepen. Zo is per 1 april 2002 de Flora- en faunawet in werking getreden. De wet sluit aan op Europese natuurregeling en is gericht op soortbescherming.

De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een aantal planten- en diersoorten en gaat uit van het "nee, tenzij"- beginsel. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving. Samengevat kan worden gesteld dat alle vogels, zoogdieren, amfibieën en reptielen beschermd zijn. Wel geldt er een klein aantal uitzonderingen voor zeer algemene soorten als Huismuis, Bruine rat en Zwarte rat. Bovendien is een beperkt aantal, meest zeldzame planten, vlinders, libellen, vissen en ongewervelden beschermd.

In de praktijk betekent dit dat bepaalde handelingen ten aanzien van dieren en planten slechts onder strikte voorwaarden mogelijk zijn. De Flora- en faunawet heeft in de zin dan ook de nodige consequenties bij ruimtelijke ingrepen zoals de voorgestelde planvorming.

Flora

Met betrekking tot beschermde, inheemse planten in relatie tot hun groeiplaats is het verboden deze planten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onttrenten of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Fauna

Bepalingen in deze wet ten aanzien van dieren in hun natuurlijke leefomgeving kunnen worden samengevat als:

- Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
- Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Het is verboden eieren van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Het planvormingsproces en de Flora- en faunawet

Genoemde bepalingen zijn niet nieuw. Vergelijkbare bepalingen waren ook reeds opgenomen in de Natuurbeschermingswet en de Vogelwet 1936. Wanneer u als initiatiefnemer plannen ontwikkelt voor ruimtelijke ingrepen of voornemens hebt dergelijke werkzaamheden uit te (laten) voeren, is het raadzaam vooraf te toetsen of de geplande werkzaamheden mogelijk nadelige gevolgen hebben voor Aanwezige flora en fauna in het plangebied. In beginsel bent u daarvoor als initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Tijdens het plannen van de werkzaamheden dienen de volgende zaken in kaart gebracht te worden.

- Welke beschermde planten- en diersoorten komen in en nabij het plangebied voor ?
- Leidt het realiseren van het plan of de uitvoering van de geplande werkzaamheden tot handelingen die in strijd zijn met de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet met betrekking tot planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig worden aangepast dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden?
- Is om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten een ontheffing (ex. Art. 75 van de Flora- en faunawet) vereist?

De ontheffing

Ten behoeve van de planrealisatie kan het noodzakelijk zijn om ontheffing aan te vragen in verband met de (voorgenomen) overtreding van de in paragraaf 2.1 genoemde verbodsbepalingen. Per 23 februari 2005 is de regelgeving rondom de ontheffingsaanvraag (artikel 75) door middel van een nieuwe AMvB gewijzigd. Hierbij worden drie beschermingsregimes onderscheiden.

Categorie 1. Algemene soorten

Voor de soorten in deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet bij onder meer ruimtelijke ontwikkelingen. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

In deze categorie vallen onder meer algemeen voorkomende zoogdiersoorten als mol, konijn, en amfibieën als bruine kikker en gewone pad.

Categorie 2. Overige soorten

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling voor de soorten in categorie 2 als wordt gewerkt volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode moet door een sector / belangenorganisatie of initiatiefnemer worden opgesteld en ter goedkeuring aan het Ministerie van LNV worden voorgelegd. Zolang er geen gedragscode is, dient in meest situaties een ontheffing te worden aangevraagd. Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'.

In deze categorie vallen alle vogelsoorten en een kleine groep van minder algemene diersoorten als eekhoorn en steenmarter.

Categorie 3. Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn & Soorten bijlage 1 AMvB

Voor de soorten in deze categorie dient altijd een ontheffing te worden aangevraagd. Ook met een gedragscode kan geen vrijstelling worden verkregen. Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. er is sprake van een bij de wet genoemd belang. (dit betreft een limitatieve lijst van ander gespecificeerde belangen)?
2. er is geen alternatief aanwezig voor de gewenste ingreep?
3. er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort?

In deze categorie zijn zeldzame en kwetsbare soorten opgenomen. Dit betreft onder meer alle vleermuissoorten, zeldzame amfibieën en reptielen, een grote groep vlinders en libellen en enkele plantensoorten.

Bijlage 2: ZORGPLICHT

algemene zorgplicht, art. 2 Ff-wet (LNV 2005):

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor *alle* (en dus niet alleen bescherm-de) in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
2. Die zorg houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is:
 - dergelijk handelen achterwege te laten waar dit in redelijkheid kan worden geveegd;
 - dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs kunnen worden geveegd om die gevolgen te voorkomen of, indien dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Een onderdeel van de Flora- en faunawet is dat de initiatiefnemer invulling moet geven aan de zorgplicht ten aanzien van beschermde planten en dieren. Dit geldt zowel tijdens de uitvoering van de werkzaamheden als ten aanzien van het ontwerp. Geadviseerd wordt om in het ontwerp rekening te houden met de realisatie van nieuw biotoop in de vorm van bijvoorbeeld groenvoorzieningen en waterpartijen. De zorgplicht betekent ook dat gedurende de werkzaamheden rekening gehouden wordt met de beschermde soorten om schade aan deze soorten te voorkomen en de effecten zoveel mogelijk te beperken.

De in de bijlage 1 genoemde wetswijziging (AMvB 501) heeft betrekking op de ontheffingsplicht (artikel 75 van de Flora- en faunawet). Deze wijziging houdt onder meer in, dat voor een aantal algemeen in Nederland voorkomende beschermde soorten een vrijstelling op de ontheffingsaanvraag geldt, mits de zorgplicht in acht wordt genomen. Dit betekent dat, ook voor soorten die onder de vrijstelling vallen, men wel verplicht blijft om bijvoorbeeld het voortplantingsseizoen te ontzien, of vóórdat werkzaamheden starten, dieren te verjagen of weg te vangen (en elders uit te zetten) om te voorkomen dat natuurschade in het kader van art. 9 t/m 11 zal ontstaan. Dus ook voor soorten die onder de vrijstelling vallen dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen.

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Een ontheffing hierop is niet mogelijk. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren, zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen (dat voor de meeste soorten loopt van maart tot en met juli) uitgevoerd mogen worden.

Voor de verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen, belangrijk leef- of foerageergebied van vogels buiten het broedseizoen kan een ontheffing noodzakelijk zijn. Het betreft hierbij dan over het algemeen horsten, nesten of kolonieplaatsen die jaarrond gebruikt worden. Hieronder kan ook leef- en/of foerageergebied vallen van zeer plaatstrouwe soorten, zoals uilen.

Bijlage 3: Resultaten

Veldgegevens onderzoek Molenstraat te Boven Leeuwen.

Veldbezoeken:

21 mei 2008 avondbezoek

11 juni 2008 avondbezoek

12 juni 2008 ochtendbezoek

Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 23.390 m² (kadastraal: gemeente Warmel, sectie H, nummers 549, 646 (gedeeltelijk), 647, 648, 949 en 1233). De planlocatie bestaat uit weilanden, al dan niet enigszins verruigd. Tevens zijn permanent watervoerende sloten aanwezig waarvan er één dwars over het plangebied loopt. Op de locatie bevinden zich enkele opstallen in de vorm van een lange loods en enkele kassen. Langs de Trambaan zijn kapvergunningplichtige fruitbomen aangetroffen. Lokaal, nabij de loods, is verharding (stelconplaten en straatklinkers) aanwezig. Het plangebied grenst aan naastgelegen vergelijkbare weilandpercelen en achtertuinen. De omgeving bestaat uit kleinschalig agrarisch gebied met weilanden, boomgaarden, akkers en enkele bospercelen.

Onderzocht is de waterfauna met behulp van een groot fijnmazig schepnet en de vleermuizen met behulp van een batdetector.

21 mei

Temperatuur circa 16 graden, windkracht 3,3 m/s, licht bewolkt

Bij daglicht werd het gebied verkend en gezocht naar boomholtes en schepnetvangst uitgevoerd. Tevens werd de te slopen schuur van binnen geïnspecteerd op vleermuizen of sporen daarvan.

Tevens is gezocht naar vogels die het gebied bezoeken. Van de weidevogels werden algemene soorten als Kievit en Scholekster aangetroffen.

De watergang dwars over het terrein en de sloot ten westen van het plangebied werden systematisch om de 10 meter bemonsterd. Er werden daarbij 2 subadulte groen kikkers (Bastaardkikker) gevangen in de dwars gelegen sloot. Deze is sterk begroeid met o.a. riet en gedeeltelijk bedekt met kroos, hierdoor is bemonstering niet overal mogelijk. De ten westen gelegen sloot is meer watervoerend en hierin is een Driedoornig stekelbaarsje aangetroffen.

Na zonsondergang is met een sterke zaklamp gezocht naar amfibieën in de watergangen en op gehoor geluisterd naar roepende mannelijke exemplaren. Er zijn geen soorten aangetroffen.

Vleermuizen

In de schuur (een voormalige kippenschuur) werd enkelzijdige isolatie in de vorm van piepschuimplaten tegen het dak en wanden aangetroffen. De kans op aanwezigheid van locaties met een bestendig microklimaat zijn gering. Daarbij is de isolatie op veel plaatsen los en beschadigd.

In de stal zijn geen vleermuizen of sporen daarvan aangetroffen. Gezien de constructie worden deze ook niet verwacht.

Detectoronderzoek:

Zon onder 21.37 uur, temperatuur 13 graden, windkracht 3,3 m/s.

21.50 uur Start detectoronderzoek, gebruikte detector Petterson D200 en D240X, 2 man op locatie.

De schuur is goed te monitoren, er komen geen vleermuizen uit het gebouw. Er worden geen vleermuizen op het gebied gehoord. Wel wordt vanuit de richting van de dorpskern te noorden van het plangebied in de verte pulsen gehoord.

22.30 uur gestopt met detectoronderzoek op de planlocatie. Wel de pulsen uit de dorpskern getraceerd. Er blijkt een groep van ca. 5 exemplaren van de Gewone dwergvleermuis rond de kerk in het centrum te foerageren.

11 juni

Temperatuur circa 18 graden, windkracht 3,3 m/s, half bewolkt

Bij daglicht werd schepnetvangst uitgevoerd. Hiervoor was alleen de westelijk gelegen sloot nog geschikt. De dwars over het terrein lopende sloot was vrijwel geheel dichtgegroeid met o.a. riet en volledig bedekt met kroos. Er werden geen nieuwe soorten aangetroffen

Na zonsondergang is in de westelijk gelegen sloot met een sterke zaklamp gezocht naar amfibieën in de watergang en op gehoor geluisterd naar roepende mannelijke exemplaren. Er zijn geen soorten aangetroffen.

Vleermuizen

Detectoronderzoek:

Zon onder 22.00 uur, temperatuur 15 graden, windkracht 3,3 m/s.

Waarnemingen:

21.45 uur Start detectoronderzoek, gebruikte detector Petterson D200 en D240X, 2 man op locatie.

De schuur is goed te monitoren, er komen geen vleermuizen uit het gebouw. Er worden geen vleermuizen op het gebied gehoord. Wel wordt ten noorden van het plangebied rond de schoolgebouwen aan de Steenstraat een groep van ca. 5 exemplaren van de Gewone dwergvleermuis foeragerend aangetroffen.

23.00 uur gestopt met detectoronderzoek op de planlocatie. Rond de schoolgebouwen wordt nog steeds gefoerageerd door Gewone dwergvleermuizen.

12 juni

Vleermuizen

Detectoronderzoek:

Zon onder 05.20 uur, temperatuur 8 graden, windkracht 3,3 m/s.

Waarnemingen:

04.45 uur Start detectoronderzoek, gebruikte detector Petterson D200 en D240X, 2 man op locatie.

De schuur is goed te monitoren, er worden geen vleermuizen gezien of gehoord.

05..45 uur gestopt met detectoronderzoek op de planlocatie.

Conclusies

- Er zijn geen vleermuizen op het plangebied aangetroffen.
- Er zijn geen beschermde soorten op het plangebied aangetroffen

Bijlage 4: Soortspecifieke informatie

Gewone dwergvleermuis

Pipistrellus pipistrellus

WETGEVING en BELEID

EU-regelingen

Habitatrichtlijn

Namen volgens publicatie		Publicatie	
Nederlands	Wetenschappelijk	Categorie	Subcategorie
	Microchiroptera	soort van Bijlage IV	
		Publicatieblad van de Europese Unie L 236 van 23.9.2003 (selectie Nederlandse soorten: Ministerie van LNV)	
		<i>Alle soorten</i>	

Internationale verdragen en overeenkomsten

Bern-conventie

Namen volgens publicatie		Publicatie	
Nederlands	Wetenschappelijk	Categorie	Subcategorie
	Pipistrellus	soort van appendix III	
	pipistrellus	Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, Appendix III (selectie Nederlandse soorten: LNV)	

Bonn-conventie

Namen volgens publicatie		Publicatie	
Nederlands	Wetenschappelijk	Categorie	Subcategorie
	Vespertilionidae	soort van Appendix II	
		Convention on Migratory Species, Appendix 2 (selectie Nederlandse soorten: LNV)	
		<i>spp. (only European populations)</i>	

Bats Agreement

Namen volgens publicatie		Publicatie	
Nederlands	Wetenschappelijk	Categorie	Subcategorie
	Pipistrellus	soort van Annex 1	
	pipistrellus	Agreement on the Conservation of Populations of European Bats, Annex 1 (selectie Nederlandse soorten: Ministerie van LNV)	

Wetgeving

Flora- en faunawet

Namen volgens publicatie		Publicatie	
Nederlands	Wetenschappelijk	Categorie	Subcategorie
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	beschermde soort als bedoeld in artikel 3 en 4	artikel 4.1.a
		Staatscourant 2001, 220, bijlage 1	
		soort waarvoor een prepareerverbod geldt, als bedoeld in artikel 64.1	
		Staatsblad 2000, 524, artikel 8.c	
		beschermde soort waarvoor op basis van artikel 75.5 een vrijstelling met	

[gedragscode geldt van artikel 8 t/m 12 of een ontheffing nodig is met uitgebreide toets](#)

niet gepubliceerd

soort van *Habitatrichtlijn*, bijlage IV

Beleid

Doelsoortenlijst

Namen volgens publicatie		Publicatie	Subcategorie
Nederlands	Wetenschappelijk	Categorie	
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	soort van Doelsoortenlijst Handboek Natuurdoeltypen, bijlage 3 (Ministerie van LNV, 2001)	

Soortbeschermingsplannen

Namen volgens publicatie		Publicatie	Subcategorie
Nederlands	Wetenschappelijk	Categorie	
Dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	soort van uitgevoerd Soortbeschermingsplan Vleermuisbescherming: verleden, heden en toekomst (Ministerie van L&V, 1988)	

Signalering

Netwerk Ecologische Monitoring

Namen volgens publicatie		Publicatie	Subcategorie
Nederlands	Wetenschappelijk	Categorie	
Gewone dwergvleermuis		gemonitorde soort Landelijke natuurmeetnetten van het NEM in 2004 (CBS, 2005) <i>weinig in de getelde objecten te vinden</i>	extra soort Meetnet vleermuizen in winterverblijven

ECOLOGIE

6.1.1.1 Naamgeving

Nederlands Gewone dwergvleermuis
Wetenschappelijk Pipistrellus pipistrellus

6.1.1.2 Soortgroep

Nederlands [Zoogdieren](#)
Wetenschappelijk [Mammalia](#)

6.1.1.3 Voorkomen

Wijze van voorkomen regelmatige voortplanter
Trend (voortplanting) niet afgenomen
Publicatiebron trend Rode Lijst van bedreigde zoogdieren in Nederland; basisdocument (VZZ, 1994)
Zeldzaamheid (voortplanting) algemeen
Publicatiebron zeldzaamheid Rode Lijst van bedreigde zoogdieren in Nederland; basisdocument (VZZ, 1994)

6.1.1.4 Beschrijving

Veel mensen zullen de **gewone dwergvleermuis** (*Pipistrellus pipistrellus*) kennen als de kleine, grillig fladderende, vleermuis die ze 's avonds boven de tuin of de straat zien vliegen. In vrijwel elk dorp of stad is wel ergens een verblijfplaats, meestal in rustige buitenwijken of randen van de bebouwde kom, maar soms ook in drukke stadscentra. Van de vijf Europese soorten uit het geslacht *Pipistrellus* van de familie Vespertilionidae, komen in Nederland de gewone dwergvleermuis (*P. pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*P. nathusii*) voor. De gewone dwergvleermuis is een zeer kleine, roestbruine tot donkerbruine vleermuis met donkerbruine of zwarte oren, een romplengte van niet meer dan vijf cm en een gewicht van 3,5 tot 8 gram. De naar verhouding lange, smalle vleugels (spanwijdte 18 tot 24 cm) maken dat ze in de vlucht groter lijken dan ze zijn. De soort kan verward worden met de ruige dwergvleermuis, maar is iets kleiner en lichter van kleur en heeft geen beharing op de bovenzijde van de staartvlieghuid en op de onderzijde van de dijbenen.

6.1.1.5 Ecologie

De gewone dwergvleermuis leeft in gesloten tot half open landschappen, in kleinschalige landbouwgebieden, in dorpen, steden, parken en tuinen. Deze vleermuis jaagt relatief snel, is wendbaar in een grillige vlucht met veel bochten en lussen, en vliegt daarbij op enige afstand (1 tot 8 m) langs de vegetatie, op een hoogte van gemiddeld 2 tot 5 m, maar soms wat hoger. Het dier jaagt in de beschutting van opgaande vegetatie, binnen de bebouwing in tuinen en bij straatlantaarns, boven water, in bossen en langs bosranden, in en langs lanen, bomenrijen, singels, houtwallen en holle wegen. De gewone dwergvleermuis vangt kleine prooidieren uit de lucht met behulp van zijn vleugels en staartvlieghuid, waarbij vooral muggen, dansmuggen, maar ook schietmotten, haften, gaasvliegen, nachtvinders en soms kleine kevers worden gegrepen. Gedurende het hele jaar worden vooral gebouwen als verblijfplaats gebruikt. Begin mei groeperen de vrouwtjes zich in kraamkolonies, die een netwerk aan verblijfplaatsen bewonen. In de kraamkamers worden de jongen geboren en grootgebracht. Ieder vrouwtje krijgt één jong per jaar. De verblijfplaatsen worden in spouwmuren gevonden, maar ook achter betimmering en daklijsten of onder dakpannen. De aantallen dieren in een verblijfplaats binnen het netwerk van een kraamkolonie kan variëren van enkele tientallen tot meer dan tweehonderd. Gewone dwergvleermuizen gebruiken de verblijfplaatsen van het netwerk plaatstrouw, maar verhuizen daarbinnen vaak. Al na enkele dagen worden ook de jongen mee verhuisd. Mannetjes bezetten in de bebouwde omgeving een territorium. Hier wordt vooral tussen eind augustus en begin oktober fanatiek gebaltst. Ergens binnen dit territorium wordt een paarplaats gezocht. De precieze locatie is moeilijk vast te stellen; het gaat dan om spleten en gaten in gebouwen, plekken die in de winter door kleine groepen ook als winterverblijf worden gebruikt. Overwinterende dieren verblijven vooral in gebouwen, in spouwmuren, achter daklijsten en onder dakpannen, maar ook in spleten in muren van forten. Daarnaast gebruiken ze onderaardse kalkgroeven als winterslaapplaats. Ze kiezen meestal vorstvrije, wat warmere en droge plaatsen. Ze overwinteren alleen of in kleine groepen, maar er komen ook massale winterverblijven voor. Er is geen duidelijke winterslaapperiode aan te geven. In de relatief milde winters in ons land zijn ze vaak wakker en dan gaan ze op jacht. Bij vorst zoeken de dieren verwarmde huizen op. In het westen van Europa gedraagt de gewone dwergvleermuis zich als standvleermuis. Ze overwinteren op gemiddeld 15 tot 25 km van het zomergebied. In het koudere klimaat van Europees en Centraal Rusland trekken ze weg over soms grote afstanden (tot 1100 km).

6.1.1.6 Verspreiding

De gewone dwergvleermuis komt in vrijwel heel Europa voor, noordelijk tot in Zuid-Scandinavië, oostelijk tot in ver in Rusland en in de Kaukasus. In Scandinavië is de soort veel zeldzamer dan de kleine dwergvleermuis, (*P. pygmaeus*), die daar algemeen voorkomt. Ook in het zuiden van Europa zijn de waarnemingen verspreid en schaars, terwijl de kleine dwergvleermuis daar talrijk en wijd verbreid is. In Nederland is het de meest algemene vleermuis met een ruime verspreiding over het gehele land. De aantallen worden geschat op 300.000 tot 600.000 dieren. Schattingen van de Europese populatie zijn niet bekend.

6.1.1.7 Bescherming

De gewone dwergvleermuis is in ons land zeer algemeen en niet bedreigd. Deze vleermuis wordt vrijwel altijd aangetroffen bij inventarisaties rondom gebouwen in het kader van de Flora- en Faunawet. Dikwijls gaat het ook om deze soort als er klachten komen over 'overlast' van vleermuizen.

6.1.1.8 Bronnen

6.1.1.8.1 Deskundigheid

Deskundigen aangewezen op grond van artikel III, lid, 5 van de Overeenkomst voor de Bescherming van Populaties van Europese Vleermuizen (Bats Agreement). Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming. Regionale Vleermuiswerkgroepen.

6.1.1.8.2 Literatuur

- Bal, D., H.M. Beije, M. Fellingner, R. Haveman, A.J.F.M. van Opstal & F.J. van Zadelhoff (2001). Handboek Natuurdoeltypen (tweede, geheel herziene editie). Rapport Expertisecentrum LNV nr. 2001/020.
- Dietz, M. & M. Weber (2000). Baubuch Fledermäuse. Eine Ideensammlung für fledermausgerechtes Bauen + CD-ROM. AK Wildbiologie an der Justus-Liebig-Universität Gießen.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen. 2e druk. KNNV Uitgeverij, Utrecht. Limpens, H.J.G.A. (2002 2005). Cursusmaterialen t.b.v. de cursus "vleermuizen en planologie". Zoogdierverseniging VZZ/EcoConsult & Project Management.
- Limpens, H.J.G.A., P. Twisk & G. Veenbaas (2004). Met vleermuizen overweg. Brochure over vleermuizen en de wijze waarop bij planning, aanleg, reconstructie en beheer van wegen praktische invulling kan worden gegeven aan de wettelijke zorgplicht voor vleermuizen. Uitgave Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat, Dienst Wegen Waterbouwkunde, Delft, en de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Arnhem. 24 pp.
- Lina, P.H.C. & G. van Ommering (1994). Rode lijst van bedreigde en kwetsbare zoogdieren in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst. Rapport IKC natuurbeheer nr. 12. Simon, M., S. Hüttenbügel & J. Smit-Viergutz. (2004). Ecology and Conservation of Bats in Villages and Towns. Schriftenreihe für Landschaftspflege und Naturschutz. Heft 77:1-263.

Kaartbijlage 1: Regionale ligging van de onderzoekslocatie

Kaartbijlage 1

Titel: Regionale ligging van de onderzoekslocatie

Projectcode: 08L182

Projectnaam: Nader onderzoek Natuurwetgeving Molenstraat Boven Leeuwen.

CSO Adviesbureau

Datum: 17-06-08

Kaartbijlage 2: Terreinoverzicht van plangebied

Legenda

— globale grens
onderzoekslocatie

A Lange schuur

B Kassen

C Fruitbomen

D Sloot

Opdrachtgever:
Gebr. van Wanrooij Projectontwikkeling

Kaartbijlage 2
Titel: Terreinoverzicht van de
onderzoekslocatie
Project nr: 08L182
Projectlocatie: Molenstraat te Boven
Leeuwen
CSO Adviesbureau Datum: 17-06-
08

CSO
adviesbureau

milieu
ruimte
water

Postbus 2
TEL NR 030-6594321
E-mail: info@csos.nl
3980 CA BUNNIK
FAX NR 030-6571792

Kaartbijlage 3: Schets planontwerp

Legenda

Opdrachtgever:
 Gebr. van Wanrooij Projectontwikkeling

Kaartbijlage 3
 Titel: Planontwerp
 Project nr: 08L182
 Projectlocatie: Molenstraat te Boven
 Leeuwen
 CSO Adviesbureau Datum: 17-06-08

Postbus 2
 TEL NR 030-6594321
 E-mail: info@csa.nl
 3980 CA BUNNIK
 FAX NR 030-6571792